

DOI:

<https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-18-20>

УДК 330.332:004

Стратегічні пріоритети та очікувані результати державного регулювання інвестиційного процесу на ринку ІТ-послуг

Куцик П.О.

кандидат економічних наук, професор, ректор
Львівського торговельно-економічного університету,
заслужений діяч науки і техніки України

Процикевич А.І.

аспірант кафедри теоретичної та прикладної економіки
Львівського торговельно-економічного університету

Встановлено, що ефективне державне регулювання інвестиційного процесу на ринку ІТ-послуг має носити економічний характер і спрямовуватися передусім на досягнення такої стратегічної мети, як створення якісного інвестиційного середовища у секторі інформаційних технологій. З метою уможливлення оцінювання якості такого середовища розроблені відповідні критерії. У контексті їх забезпечення визначено набір стратегічних цілей та очікуваних результатів державного регулювання.

Ключові слова: ринок ІТ-послуг, державне регулювання, інвестиційний процес, економіка, капітал.

Куцик П.А., Процикевич А.И. СТРАТЕГИЧЕСКИЕ ПРИОРИТЕТЫ И ОЖИДАЕМЫЕ РЕЗУЛЬТАТЫ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ИНВЕСТИЦИОННОГО ПРОЦЕССА НА РЫНКЕ ИТ-УСЛУГ

Установлено, что эффективное государственное регулирование инвестиционного процесса на рынке ИТ-услуг должно носить экономический характер и направляться прежде всего на достижение такой стратегической цели, как создание качественной инвестиционной среды в секторе информационных технологий. В целях проведения оценивания качества такой среды разработаны соответствующие критерии. В контексте их обеспечения определен набор стратегических целей и ожидаемых результатов государственного регулирования.

Ключевые слова: рынок ИТ-услуг, государственное регулирование, инвестиционный процесс, экономика, капитал.

Kutsyk P.O., Protsikevych A.I. STRATEGIC PRIORITIES AND EXPECTED RESULTS OF STATE REGULATION OF THE INVESTMENT PROCESS IN THE MARKET OF IT SERVICES

It is established that effective state regulation of the investment process in the market of IT services should be of an economic nature and aimed primarily at achieving such a strategic goal as the creation of a quality investment environment in the information technology sector. Appropriate criteria have been developed to enable the assessment of the quality of such a medium. In the context of their provision, a defined set of strategic goals and expected results of state regulation.

Keywords: IT services market, state regulation, investment process, economy, capital.

Постановка проблеми. У сфері державної політики, орієнтованої на нарощування обсягів та стимулювання зростання інвестиційної активності у системі національного господарства, ключовою вихідною умовою якості та ефективності державного регулювання у цій сфері є створення сприятливого інвестиційного середовища, включно з такими характеристиками, як інвестиційний клімат, інвестиційна привабливість, інституційна інвестиційна інфраструктура тощо.

На наше переконання, саме формування сприятливого інвестиційного середовища

здатне забезпечити повноцінні стимули для потенційних і перспективних інвесторів щодо вкладення інвестиційних ресурсів у проекти представників ринку ІТ-послуг. Адже це комплексне поняття, що включає і прозорість бізнес- та інвестиційних процесів, які протікають на ринку, і захищеність інвестицій та прибутку, що отримується від їх упровадження, і справедливість конкурентного середовища, і належну ефективність фінансово-господарської діяльності, здатну гарантувати належну віддачу на вкладений капітал, і доступність ресурсів та ринків, відсутність можливих про-

явів бюрократії, корупції, несправедливих рішень та політики представників владних чи інших структур щодо суб'єктів, які здійснюють інвестиційні процеси. Сприятливе інвестиційне середовище – це також і високий рівень розвитку ринку та його базисних елементів, ринкової та іншої інфраструктури, сфери матеріально-технічного та техніко-технологічного забезпечення, освітньої, науково-дослідної та інноваційної діяльності, захисту права приватної, у т. ч. інтелектуальної, власності, системи підготовки кадрів, їх розвитку та підвищення кваліфікації, формування та ефективного використання інтелектуально-кадрового капіталу.

Акцентування уваги на проблемі формування якісного інвестиційного середовища включає довгостроковий підхід, результати якого мають і синергійний, і пролонгаційний характер, забезпечують системні передумови для сталого і структурно збалансованого розвитку ринку ІТ-послуг, а характер застосовуваних механізмів та інструментів державного регулювання переважно економічний, орієнтований більше на ринкове саморегулювання, ніж на адміністративне втручання у господарські процеси суб'єктів господарювання. Певною мірою це парадоксально, але, як показує світова практика, саме таким чином вдається ефективно регулювати і забезпечувати раціональну структуру інвестицій із переважанням довгострокових і стратегічних, модернізаційних та інноваційних капіталовкладень, прозорого формування та легального походження, спрямованих на створення і впровадження передових технологій, результатів інтелектуальної творчої діяльності, розвиток людського капіталу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Концептуальні засади функціонування ринку ІТ-послуг та його окремих аспектів висвітлено у працях вітчизняних та закордонних науковців, зокрема О. Гаврилюка, Б. Данилишина, А. Деадорф, Л. Демидової, М. Костецькі, Р. Лупак, Р. Мердика, С. Осики, Р. Рассела, Б. Рендера, Є. Савельєва, К. Сєдова, А. Філіпенка. Проблеми державного регулювання розвитку ринку ІТ-послуг присвячені наукові праці К. Барлетта, Т. Васильціва, Дж. Даннінга, В. Новицького, О. Плотнікова, О. Рогача, Л. Руденко, С. Сіденко, А. Субботіна, Т. Хорста. Проте з розвитком технологій та способів регуляторного впливу на ринкове середовище, у т.ч. сектору ІТ-послуг, змінюються його системні аспекти функціонування. Відповідно, постійно потребують наукового визначення напрямів та інструментів державного регулю-

вання розвитку інвестиційного процесу на вітчизняному ринку ІТ-послуг, що дасть змогу забезпечити достатній регулюючий ефект, сформувати якісне середовище для потенційних інвесторів, зокрема іноземних, та реалізувати пріоритетні цілі держави у контексті розвитку економіки.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Інвестиційний процес на внутрішньому ринку ІТ-послуг є недостатньо контрольованим з боку держави, що виражається у відсутності регулюючого впливу на накопичення ІТ-підприємствами первинного капіталу та його розподіл. Є необхідність розроблення процедур (якісних параметрів), що слугуватимуть орієнтирами у господарській діяльності ІТ-підприємств та передбачатимуть визначення стратегічних напрямів їх розвитку. При цьому стратегічні напрями в галузі повинні враховувати макроекономічний стан держави та з боку їх регулюючих органів, підлягати коректуванню в контексті глобалізаційних тенденцій.

Формулювання цілі статті. Метою статті є наукове обґрунтування стратегічних пріоритетів та очікуваних результатів державного регулювання інвестиційного процесу на ринку ІТ-послуг.

Виклад основного матеріалу дослідження. Стратегічною метою державної політики розвитку інвестиційного процесу на ринку ІТ-послуг України необхідно визначити формування якісного інвестиційного середовища в секторі інформаційних технологій держави (у т. ч. безпосередньо на ринку ІТ-послуг), не відкидаючи при цьому поширення цього завдання на реальний сектор чи навіть на увесь національний господарський комплекс. Але слід розуміти, що характеристика «якість» інвестиційного середовища має мати чіткі критерії, на основі аналізу яких і підтверджується її наявність або ж відсутність.

До таких ключових критеріїв видається доцільним віднести, по-перше, прийнятну фінансово-економічну ефективність господарювання та наявність передумов і тенденцій до розвитку ринку. Це об'єктивні економічні причини, завдяки яким інвестори зацікавлені здійснювати інвестування у вигляді фінансової чи іншої підтримки реальних інвестиційних проектів на тому чи іншому ринку. Тому для нарощування обсягів інвестування на вітчизняному ринку ІТ-послуг необхідно переконати потенційних інвесторів у перспективності реалізації бізнес-проектів у сфері інформаційних технологій або ж суміжних напрямках бізнесу.

По-друге, до критеріїв якісного інвестиційного середовища на ринку ІТ-послуг віднесемо безпеку інвестиційного процесу, захищеність інвестицій та їх результатів. Відомо, що Україна є не надто надійним партнером у плані захищеності інтересів міноритарних інвесторів.

Наступним домінантним критерієм інвестиційного середовища на ринку ІТ-послуг визначимо наявність системи стратегічного планування його розвитку та формування ресурсного забезпечення. Зауважимо, що згідно зі світовою практикою привабливими для інвестування є ті території та види економічної діяльності, для яких відомими і передбачуваними є т. зв. «траєкторії» стратегічного поступу, тобто наявні документи стратегічного планування, відповідно до цільових орієнтирів яких і забезпечується плановий розвиток.

Не менш важливим критерієм для залучення як зовнішнього, так і внутрішнього інвестування, на наш погляд, є розвиненість бізнес-середовища на ринку ІТ-послуг як повноцінної сукупності суб'єктів економіки (з їх взаємозв'язками і відносинами) і чинників навколишнього (зовнішнього) середовища, які мають істотний вплив.

У зазначеному руслі критеріальних ознак інвестиційного середовища на вітчизняному ринку ІТ-послуг слід також говорити і про рівність та прозорість інвестиційних процесів на цьому ринку. Хоча вітчизняна сфера ІТ (через свої особливості і відмінності, у т. ч. через нематеріальний характер продукту) й не характеризується настільки вираженими процесами дискримінаційних дій щодо економічних агентів, використання адміністративного чи ринкового становища, створення штучних обмежень у доступі до ресурсів та ринків, прав діяльності, все ж окремі суттєві деформації на ринку ІТ-послуг в цьому контексті наявні. Це наявність проявів контрабанди під час імпорту програмного й апаратного забезпечення, використання адмінресурсів під час ліцензування телекомунікаційних послуг, неправомірне використання об'єктів авторського права тощо.

Вказані екстерналиї потребують усунення в процесі удосконалення державного регулювання формування в Україні якісного інвестиційного середовища на ринку ІТ-послуг. Держава на всіх рівнях має задекларувати рівність усіх суб'єктів під час доступу до ринку ІТ-послуг, всіх його сегментів та до суміжних ринків товарів і послуг.

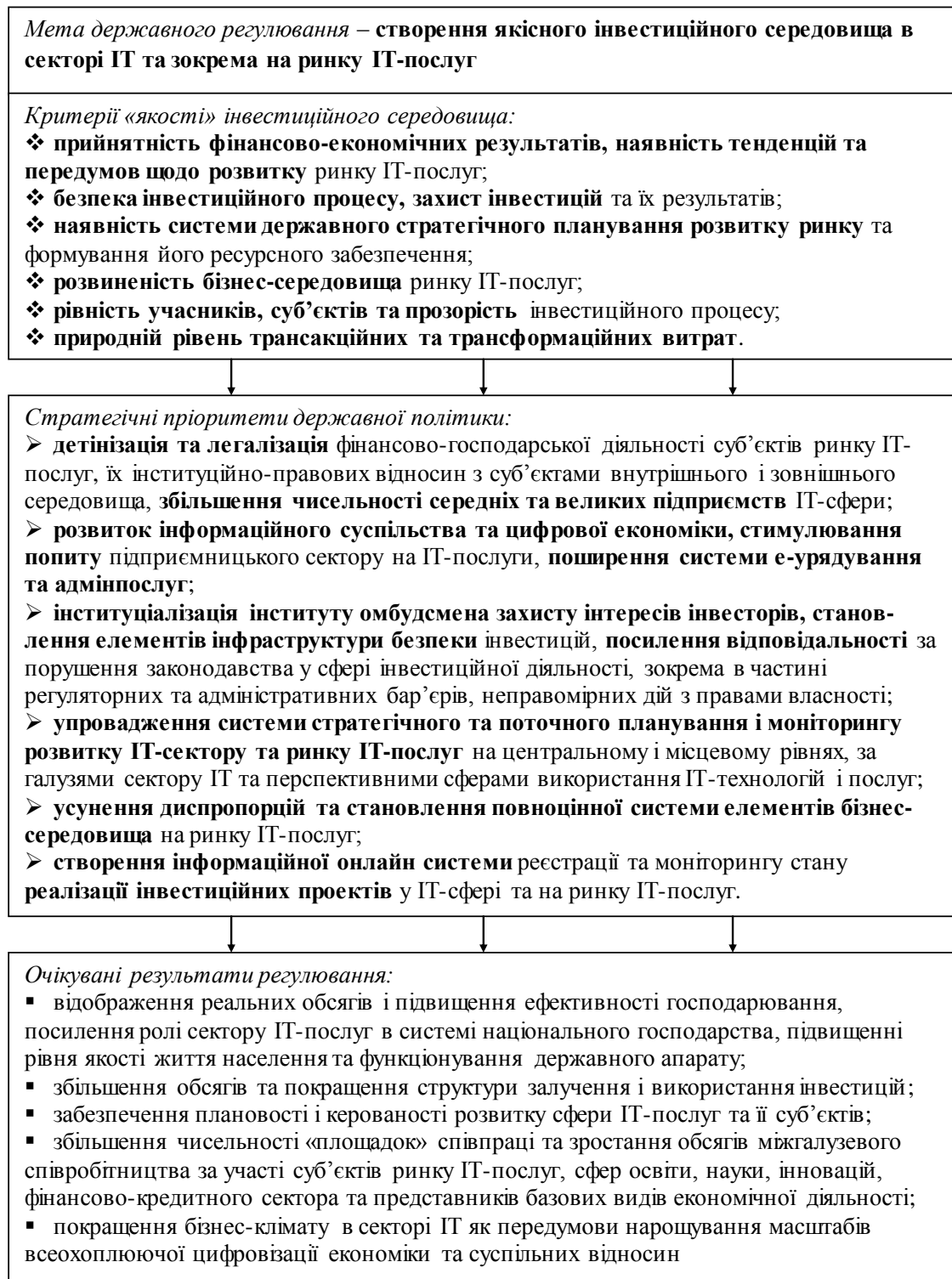
Варто наголосити й на тому, що на сьогодні однією з найбільш системних вад вітчизня-

ного бізнес-середовища, а через це й інвестиційного середовища, є надмірна зарегульованість практично всіх дозвільних і ліцензійних процедур, високі організаційні, часові та фінансові витрати під час погоджувальних процедур, передусім унаслідок існування значних корупційних та адміністративних складників, і це стримує інвестиційну активність, погіршує таким чином інвестиційний клімат на ринку ІТ-послуг України порівняно з іншими державами, які мають аналогічний потенціал розвитку ІТ-сфери і реалізації її ролі в економіці, у т. ч. в системі світового господарства.

Акцентуючи на цьому увагу, наголошуємо, що до критеріїв якісного інвестиційного середовища у сфері ІТ-послуг доцільно віднести відсутність трансакційних та трансформаційних витрат інвесторів і суб'єктів господарювання, які отримують інвестиції, під час реалізації інвестиційних проектів. Діяльність влади у цьому напрямі важливо сфокусувати навколо усунення таких ключових трансакційних та трансформаційних витрат, як пошук і опрацювання інформації, наявність неофіційних платежів, необхідність утримання великих за чисельністю зайнятих юридичних служб та управління процесами отримання прав, надмірні витрати та недоотримання доходу й інвестицій через втрати часу, управління сплатою податків, висока вартість легальної робочої сили, необхідність додаткового захисту права власності на інвестиції та інновації.

Інституціоналізація визначених критеріїв якості інвестиційного середовища на ринку ІТ-послуг потребує розроблення і прийняття необхідних нормативно-правових актів, здійснення вагомих регулюючих заходів, у т. ч. орієнтованих на становлення і розвиток інфраструктури, усунення системних девіантних чинників і тенденцій, упровадження елементів управління розвитком ринку ІТ та його інвестиційним забезпеченням тощо. Водночас тут більш важливим є визначення і в подальшому – слідування досягненню стратегічних пріоритетів державної політики активізації інвестиційного процесу на ринку ІТ-послуг.

Обґрунтовані нами в таких цілях стратегічні пріоритети подані на рис. 1. Вжиття заходів у межах державного регулювання, спрямованих на досягнення вказаних стратегічних завдань, і дасть змогу сформувати в Україні необхідне інвестиційне середовище на ринку ІТ-послуг, що відповідатиме його базовим критеріям у контексті накопичення й ефективного використання інвестиційного ресурсу, без якого практично унеможливаються процеси модер-

Рис. 1. Мета, стратегічні пріоритети та очікувані результати державного регулювання інвестиційного процесу на ринку ІТ-послуг (авторська розробка)

нізації техніко-технологічної бази суб'єктів цього ринку (виробників програмного й апаратного забезпечення, представників сфери ІТ, що створюють, надають і впроваджують ІТ-послуги), реалізація масштабних проєктів (часто соціального характеру чи стратегічно

важливого в системі державного управління й адміністрування), програм із формування й ефективного використання ресурсного забезпечення, зокрема – інтелектуально-кадрового, розширення і розвитку програм вертикальної та горизонтальної інтеграції.

Наведемо підстави включення визначених нами стратегічних завдань до складу системи стратегічних пріоритетів державного регулювання в аналізованій сфері. На нашу думку, органам державного управління, відповідальним в Україні за функціонування і розвиток ринку ІТ-послуг, передусім слід активізувати діяльність, спрямовану на детінізацію та легалізацію фінансово-господарської діяльності суб'єктів ринку ІТ-послуг, їх інституційно-правових відносин із суб'єктами внутрішнього і зовнішнього середовища, збільшення чисельності середніх та великих підприємств ІТ-сектору.

Як доведено за результатами експертних опитувань, обсяги офіційної господарської діяльності, а також її фінансово-економічні результати значно вищі, ніж ті дані, що відображаються вітчизняним статистичним спостереженням. Тому за умови реалізації стратегічного завдання, пов'язаного з детінізацією та легалізацією господарської діяльності в цій сфері, офіційні результати і рейтингові оцінки фінансово-економічної ефективності у вказаному секторі вітчизняної економіки будуть вищими, що й сприятиме притоку інвестицій у цей більш ефективний бізнес.

Інструменти переміщення господарських операцій суб'єктів ринку ІТ-послуг в офіційний сектор економіки значною мірою стосуються обліку і відображення їх відносин із суб'єктами їх зовнішнього та внутрішнього середовища. Йдеться найбільшою мірою про такі дві групи таких суб'єктів, як замовники послуг (резиденти і нерезиденти, юридичні і фізичні особи) та персонал суб'єктів сфери ІТ.

Сьогодні лєвова частка аутсорсингу, що не обліковується або обліковується за фіктивними схемами, на вітчизняному ринку ІТ-послуг сягає близько 70–80%, перевищуючи, таким чином, навіть рівень тінізації економічних відносин у державі. Як наслідок, спотворюються реальні (значно кращі) результати господарювання й окупності капіталу, вкладеного в галузь, а бюджети всіх рівнів недоотримують істотні обсяги податкових платежів, поза грошово-кредитною системою держави обертаються значні обсяги тіньового чи сірого капіталу.

Навіть більше, ці фінансові ресурси можуть стати потужним джерелом формування інвестиційного ресурсу для подальшого якісного і структурно збалансованого поступу сектору ІТ України, його суб'єктів та суміжних видів економічної діяльності, зокрема реального сектору економіки.

Додамо, що потужні вітчизняні інвестори, а тим паче – зарубіжні інвестиційні компанії та провідні оператори ринку будуть зацікавлені здійснювати інвестування у вітчизняну ІТ-сферу за умови, коли будуть бачити наявні яскраво виражені тенденції до широкомасштабного розвитку ринку ІТ-послуг та ІТ-продуктів, їх всеохоплювальної інтеграції у сегменти і сектори національного господарства. Формування сприятливого інвестиційного середовища на ринку ІТ-послуг України тісно пов'язане з державною політикою підтримки становлення в державі інформаційного суспільства, е-урядування та активізації процесів цифровізації економіки, в підсумку якої зростатиме чисельність споживачів ІТ-послуг у суспільному середовищі, у підприємницькій діяльності та у системі державного управління, контролю й адміністрування, надання публічних послуг.

Потенціал ринку ІТ-послуг України за умови становлення й активного розвитку в державі інформаційного суспільства – колосальний, адже ключовими аспектами-характеристиками інформаційного суспільства є формування глобального інформаційного простору, орієнтованого на вищу якість життя населення, зростання частки інформаційно-комунікаційних технологій, товарів та послуг у ВВП країни, створення і поширення якісно нових комунікацій та якісної інформаційної взаємодії громадян на засадах зростаючого попиту до внутрішньодержавних та загальносвітових інформаційних ресурсів, подолання інформаційної нерівності (бідності), задоволення все більш зростаючих потреб суспільства в інформаційних продуктах та послугах [68, с. 3].

У результаті аналізу численних досліджень із проблем становлення і розвитку інформаційного суспільства, на нашу думку, є підстави стверджувати про, по-перше, його потужну соціально-економічну роль (що проявляється у підвищенні рівня якості життя, становленні відкритого демократичного суспільства та зростанні конкурентоспроможності національної економіки) та, по-друге, виступ потужним системним чинником політичної і суспільно-економічної модернізації, соціогуманітарного розвитку країни. Зазначене підтверджується й наявністю тісного кореляційного зв'язку між станом розвитку інформаційного суспільства, рівнем функціонування економіки й обсягами зовнішньої та внутрішньої інвестиційної активності в державі (табл. 1). Як можемо спостерігати, для провідних у контексті соці-

Таблиця 1

**Порівняльна характеристика місць України та інших країн
у рейтингах конкурентоспроможності цифрового середовища
та інвестиційної привабливості у 2018 р.**

Країни	Місця в рейтингу конкурентоспроможності цифрового середовища (63 країни)	Місця в рейтингу інвестиційної привабливості (174 країни)	у т. ч. за складниками інвестиційної привабливості		
			Економічна	Політико-правова	Соціокультурна
Україна	59	131	103	145	106
США	1	14	22	19	3
Гонконг	2	2	1	10	7
Сінгапур	3	1	2	1	5
Нідерланди	4	4	3	6	18
Швейцарія	5	3	5	3	1
Данія	6	6	11	7	4
Норвегія	8	7	10	8	6
Швеція	9	11	14	4	17
Канада	10	9	15	9	8
Ірландія	12	5	4	12	15

ально-економічного розвитку держав, що входять до першої десятки рейтингу за рівнем конкурентоспроможності цифрового середовища, характерні й високі позиції у рейтингу інвестиційної привабливості економіки.

Україна також певною мірою підтверджує такого типу залежність, але з точністю до навпаки, посідаючи 59 місце в рейтингу конкурентоспроможності цифрового сектору та 139 місце за рівнем інвестиційної привабливості національного господарства. Відповідно, для нашої держави станом на 2018 р. низькими залишалися як інтегральний (45,27 зі 100,0), так і часткові індекси інвестиційної привабливості, зокрема економічної – 48,04, політико-правової – 40,56 та соціокультурної – 47,6 компонент.

Тому є підстави визнати важливим стратегічним пріоритетом державної політики формування сприятливого інвестиційного середовища на вітчизняному ринку ІТ-послуг розвиток інформаційного суспільства, цифрової економіки та е-урядування, становлення необхідної ІТ-інфраструктури. Це забезпечить економічні стимули для нарощування масштабів і покращення структури інвестицій в аналізованому секторі економіки.

Значним доповненням державного регулювання у вказаному напрямі має стати й реалізація завдання зміцнення економічної безпеки інвестиційного процесу та захищеності інвестицій і прав на їх залучення, виведення, реінвестування прибутків тощо. При-

чому, на наше переконання, йдеться не лише про сегмент ІТ-послуг, але про всю систему національного господарства. Адже високий рівень політико-економічного ризику та незахищеності інвестицій сьогодні є однією з ключових причин скорочення обсягів інвестицій в економіку нашої держави, зокрема – прямого іноземного інвестування. Вирішити цю проблему лише в одному секторі економіки чи виді економічної діяльності неможливо. Тут мають бути впровадженими системні і комплексні заходи, що мають поширення на весь народногосподарський комплекс.

Як свідчить світова практика, вирішення цього завдання здебільшого покладається на спеціально створену з такою метою структуру. На нашу думку, визріла необхідність інституціоналізації в Україні інституту омбудсмена захисту інтересів інвесторів. Йдеться про створення при Кабінеті Міністрів України постійно діючого дорадчо-консультаційного органу, покликаного здійснювати захист інтересів інвесторів перед органами публічної влади як всередині країни, так і за її межами, слугувати інструментом вирішення конфліктів і суперечок між владою і бізнесом, елементами інвестиційної інфраструктури, сприяти забезпеченню прозорості діяльності органів державної влади, запобігання корупційним діям та/або іншим порушенням законних інтересів інвесторів.

Крім безпосередніх завдань, на омбудсмена з питань захисту інтересів інвесторів

можуть покладатися завдання щодо удосконалення законодавства у сфері інвестицій та безпеки інвестиційного процесу, підготовки пропозицій до законодавства, прийняття та розгляду скарг від суб'єктів, що планують здійснювати чи реалізують інвестиційні проекти, на дії або бездіяльність, зокрема рішення органів державної влади та органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання, що належать до сфери їх управління, а також їх посадових осіб, надання органам державної влади та органам місцевого самоврядування рекомендацій щодо державної політики у сфері інвестиційної діяльності, удосконалення та оптимізації процедур та/або способу, у який вони виконують свої повноваження, провадять інвестиційну чи іншу підприємницьку діяльність.

На нашу думку, інститут омбудсмена має також реалізувати й таку функцію, як посилення відповідальності за порушення законодавства у сфері інвестиційної діяльності, зокрема в частині неправомірних дій (бездіяльності) посадових осіб державних структур, чікими рішеннями або діями стримується або істотно ускладнюється реалізація інвестиційного проекту.

Не відкидаємо й важливості реалізації державної політики, орієнтованої на розвиток інвестиційної інфраструктури на ринку ІТ-послуг України у вигляді сукупності інститутів, структур, організацій, підприємств та суб'єктів господарювання, діяльність яких у сукупності забезпечує ефективний перебіг інвестиційних процесів. До базових елементів інвестиційної інфраструктури на вітчизняному ринку ІТ-послуг відносимо: організаційний (суб'єкти та структури, що виконують управлінську, інституційно-інфраструктурну та обслуговуючу функції), інституційний (нормативні та статусні інститути) та ресурсний (організації, які забезпечують інвестиційні процеси на ринку матеріально-технічним, інтелектуально-кадровим, інформаційно-технологічним, науково-дослідним та іншим забезпеченням).

Наголосимо, що серед стратегічних пріоритетів державного регулювання інвестиційних процесів на ринку ІТ-послуг України важливе місце потрібно відвести забезпеченню плановості та керованості функціонування і розвитку цього ринку, а також реалізації його потенціалу в системі національного господарства та його провідних секторів і галузей економіки. Натомість, попри все більш зростаючу роль інформаційних технологій

у суспільному житті, у створенні і впровадженні сучасних ефективних технологій для бізнесу, у підвищенні рівня якості адміністративних послуг, розвиток цих процесів все ще слабо керований. Звідси – їх недостатні темпи, якісні і структурні характеристики. З іншого боку, належний контроль та керованість зазначених процесів – необхідні умови й вищої інвестиційної привабливості ринку ІТ-послуг. Відповідно, вважаємо, що визріла актуальність упровадження системи стратегічного та поточного планування і моніторингу розвитку ІТ-сектору та ринку ІТ-послуг, причому на всіх рівнях системної ієрархії державного управління, за галузями ІТ-сектору та перспективними сферами використання ІТ-технологій і послуг.

Визначене завдання поступово переростає й у прийняття таких стратегічно важливих документів у сфері державної політики, як Стратегія розбудови інформаційного суспільства в Україні, Стратегія розвитку ІТ-сектору України, Інформаційний кодекс України, Стратегія зростання технологічності національної економіки України тощо. Наявність таких стратегічних планових документів у сфері державного регулювання розвитку та формування інвестиційного базису розвитку ринку ІТ-послуг забезпечила би значно вищу ефективність державної політики в аналізованій сфері і, що важливіше, – керованість відповідних змін.

Визнаємо також і те, що для належного спостереження, а надалі – аналізу стану функціонування і розвитку ринку ІТ-послуг в Україні необхідне розроблення Національної системи індикаторів розвитку інформаційного суспільства та цифровізації економіки, відсутність якої приводить до того, що в державі не має ключового інструменту моніторингу та оцінювання ситуації у сфері розвитку ІТ, її поширення у всі сфери суспільного життя. Важливо, аби така система одночасно була гармонізована з відповідними світовими та європейськими критеріями оцінювання стану інформатизації суспільства та економіки.

Попри статус України як країни з ринковою економікою, низка експертів, підприємців, а також міжнародних рейтингових організацій вказують на несформованість всіх елементів повноцінної бізнес-інфраструктури. Не є винятком й вітчизняний ринок ІТ-послуг, включно з його базовою інфраструктурою. Але при цьому потрібно розуміти, що ключовими завданнями бізнес-інфраструктури є сприяння узгодженню економічних відно-

син, зниження величини трансакційних та трансформаційних витрат, підвищення ефективності господарювання, виконання низки допоміжних функцій і завдань. Таким чином, наявність суттєвих прогалин у системі бізнес-інфраструктури на ринку ІТ-послуг є чинником, що перешкоджає посиленню мотивації зовнішніх та внутрішніх інвесторів вкладати інвестиції у виробничі та інфраструктурні проекти на ринку ІТ-послуг України.

Йдеться передусім про такі недоліки бізнес-інфраструктури, як обмеженість пропозиції матеріально-технічного, техніко-технологічного та фінансово-кредитного забезпечення, висока вартість послуг консалтингу, відсутність «площадок» співробітництва суб'єктів сфери ІТ із замовниками послуг, представниками інших видів економічної діяльності в цілях міжгалузевої співпраці. В Україні бракує й структур із надання пакету доступних бізнес-послуг, пільгового користування приміщеннями для розміщення нових ІТ-підприємств, науково-технологічних стартапів, малих венчурних підприємств на ринку ІТ-послуг.

Виходячи із зазначеного, до стратегічних завдань держави в контексті активізації інвестиційного процесу на ринку ІТ-послуг необхідно віднести усунення диспропорцій та становлення повноцінної бізнес-інфраструктури. Йдеться насамперед про створення потужних наукових центрів, інноваційних парків, різного роду «площадок» розвитку і співробітництва. Такий підхід дозволяє сконцентрувати в одному місці висококваліфікованих фахівців із перспективними проектами, сучасне обладнання та технології, вітчизняних та зарубіжних інвесторів. Провідна роль у фінансуванні таких проектів має відводитися іноземним інвестиціям, залученню яких сприяють наявність в Україні якісної системи підготовки кадрів для ІТ-сфери, відносно дешевша вартість робочої сили та інших факторів виробництва, інвестиційні та податкові пільги, які має запропонувати уряд держави.

Державницька позиція має стосуватися й усунення проблеми «відтоку мізків», трудової міграції за межі країни фахівців високого рівня та налагодження процесів інноваційного реформування ринку праці, забезпечення його гнучкості на засадах упровадження прямих і зворотних зв'язків між ринками праці та ринками фахової підготовки і перепідготовки кадрів. Вітчизняні ВНЗ мають перетворитися в центри науково-дослідної роботи та технологічних інновацій, конкурентоспроможних як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках

освітніх і науково-дослідних послуг.

Як доповнення до наведеного наголосимо на тому, що відповідної плановості і керованості слід надати не лише процесам функціонування і розвитку вітчизняного ринку ІТ-послуг, але й інвестиційним процесам, що відбуваються в їх межах. Для цього до стратегічних пріоритетів державної політики в аналізованій сфері потрібно віднести створення інформаційної онлайн-системи реєстрації та моніторингу стану реалізації інвестиційних проектів у ІТ-сфері та на ринку ІТ-послуг України.

Фактично від держави вимагається реалізація організаційної та мотивуючої функцій у цьому питанні. Перша стосується розроблення, впровадження та підтримки функціонування інтернет-ресурсу, на якому розмічатиметься відповідна інформація; друга – надання стимулів (мотивів) для інвесторів та представників ІТ-компаній, суб'єктів інфраструктури ІТ-ринку тощо щодо заповнення відповідних реєстрів. На нашу думку, відповідна мотивація може стосуватися отримання зареєстрованими інвестиційними проектами статусу т. зв. пріоритетності щодо державної підтримки та сприяння в реалізації.

Наявність такої онлайн-системи дасть змогу істотно покращити функцію поінформованості державної політики регулювання інвестиційної активності на внутрішньому ринку ІТ-послуг, посилити можливості державних органів із контролю та регулювання структурних аспектів залучення і використання інвестицій, створить умови для своєчасного відстеження проблемних проектів, а також перешкод на шляху покращення інвестиційного середовища в ІТ-сфері держави.

Наголосимо, що обґрунтування стратегічних пріоритетів є важливим елементом державного регулювання, проте їх досягнення опирається на конкретні заходи в системі державного регулювання інвестиційної активності на ринку ІТ-послуг, визначення яких є предметом наступного підрозділу дослідження.

Висновки. Інвестиційна активність є предметом державної економічної політики, а забезпечення зростання обсягу інвестицій, їх акумулювання в межах національної економіки, базових видів економічної діяльності, ефективного використання та реінвестування стосуються передусім упровадження державою не стільки адміністративних, скільки економічних інструментів та заходів. Тому стратегічною метою державного регулювання інвестиційного процесу на ринку ІТ-послуг

України визначено створення якісного інвестиційного середовища в секторі інформаційних технологій та, зокрема, на ринку ІТ-послуг.

Критеріями «якості» інвестиційного середовища слугують т. зв. індикатори, що свідчать про високий рівень мотивації внутрішніх та зовнішніх інвесторів до здійснення капіталовкладень і фінансових інвестицій на ринку ІТ-послуг. Це прийнятність фінансово-економічних результатів, наявність тенденцій та передумов до розвитку ринку, безпека інвестиційного процесу та захищеність інвестицій, наявність системи державного стратегічного планування розвитку ринку та формування його ресурсного забезпечення, розвиненість бізнес-середовища, рівність учасників, суб'єктів та прозорість інвестиційного процесу, відсутність трансакційних витрат.

Формування якісного інвестиційного середовища та системи його критеріїв на ринку ІТ-послуг України потребує реалізації виваженої державної політики у цій сфері. Стратегіч-

ними пріоритетами державного регулювання розвитку інвестиційних процесів на ринку ІТ-послуг визначені: детінізація та легалізація фінансово-господарської діяльності, збільшення чисельності середніх та великих підприємств ІТ-сфери; розвиток інформаційного суспільства та цифрової економіки, стимулювання попиту підприємницького сектору на ІТ-послуги, поширення системи е-урядування та адмінпослуг; інституціоналізація інституту омбудсмена захисту інтересів інвесторів, становлення елементів інфраструктури безпеки інвестицій, посилення відповідальності за порушення законодавства у сфері інвестиційної діяльності, запровадження системи стратегічного та поточного планування і моніторингу розвитку ІТ-сектору та ринку ІТ-послуг, усунення диспропорцій та становлення повноцінної системи елементів бізнес-середовища; створення інформаційної онлайн системи реєстрації та моніторингу стану реалізації інвестиційних проектів на ринку ІТ-послуг.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України: проблеми та політика активізації : монографія / В.С. Кравців, М.І. Мельник, В.Б. Антонов. Львів : ІРД НАН України, 2011. 368 с.
2. Качмарик Я.Д. Інвестиційна привабливість ресурсного потенціалу торговельного підприємства : монографія / Я.Д. Качмарик, П.О. Куцик, Р.Л. Лупак, Н.Я. Боліновська. Львів : ЛА «Піраміда», 2012. 168 с.
3. Литвин О.В. Організаційно-економічний механізм підвищення ефективності реалізації державної інвестиційної політики в Україні : автореф. дис... канд. екон. наук / О.В. Литвин. Львів : ЛТЕУ, 2017. 20 с.
4. Лупак Р.Л. Управління покращенням інвестиційного забезпечення підприємств / Р.Л. Лупак, В.Г. Васильців, І.М. Польова // Бізнес Інформ : науковий журнал. 2015. № 12. С. 88–92.
5. Павлюк А. Щодо розвитку державно-приватного партнерства як механізму активізації інвестиційної діяльності в Україні : аналітична записка НІСД / А. Павлюк, Д. Ляпін. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/816>.
6. Пересада А.А. Управління інвестиційним процесом : монографія / А.А. Пересада. К. : Лібра, 2012. 472 с.
7. Рудковський О.В. Цільові орієнтири державної політики імпортозаміщення в контексті державного управління процесами безпеки розвитку внутрішнього ринку / О.В. Рудковський, Р.Л. Лупак // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». 2017. – Вип. 27, ч. 1. С. 85–88.
8. Теоретико-методичні засади та прикладні механізми державного регулювання розвитку внутрішньої торгівлі : монографія / П.О. Куцик, М.Ю. Барна, Т.Г. Васильців, Р.Л. Лупак та ін. [за ред. Куцика П. О., Васильціва Т.Г.]. Львів : в-во ЛТЕУ, 2016. 426 с.

REFERENCES:

1. Kravtsiv V.S., Mel'nyk M. I., Antonov V.B. (2011) Zaluchennya pryamykh inozemnykh investytsiy v ekonomiku Ukrainy: problemy ta polityka aktyvizatsiyi [attraction of direct foreign investments into the Ukrainian economy: problems and activation policy] Lviv : IRD NAN Ukrainy (in Ukrainian).
2. Kachmaryk YA.D., Kutsyk P.O., Lupak R. L., Bolinovs'ka N.YA. (2012) Investytsiyna pryvablyvist' resursnoho potentsialu torhovelnoho pidpryyemstva [investment attractiveness of the resource potential of a trading company] Lviv : LA "Piramida" (in Ukrainian).
3. Lytvyn O.V. (2017) Orhanizatsiyno-ekonomichnyy mekhanizm pidvyschennya efektyvnosti realizatsiyi derzhavnoyi investytsiynoyi polityky v Ukraini [organizational and Economic Mechanism for Increasing the Efficiency of Implementation of the State Investment Policy in Ukraine], Ph.D. Thesis, LTEU.
4. Lupak R.L., Vasylytsiv V.H., Pol'ova I.M. (2015) Upravlinnya pokrashchennyam investytsiynoho zabezpechennya pidpryyemstv [management to improve the investment support of enterprises]. Business Inform [Biznes Inform]. no. 12, pp. 88-92.

5. Pavlyuk A., Lyapin D. (2017) Shchodo rozvytku derzhavno-pryvatnoho partnerstva yak mekhanizmu aktyvizatsiyi investytsynoyi diyal'nosti v Ukraini [on the development of public-private partnership as a mechanism for activating investment activity in Ukraine] (electronic resource). URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/816> (accessed 30.05.2018).

6. Peresada, A.A. (2012) Upravlinnya investytsynym protsesom [Investment process management]. Kiev: Libra (in Ukrainian).

7. Rudkovs'kiy O.V., Lupak R.L. (2017) Tsil'ovi oriyentyry derzhavnoyi polityky importozamishchennya v konteksti derzhavnoho upravlinnya protsesamy bezpeky rozvytku vnutrishn'oho rynku [target orientations of the state policy of import substitution in the context of public administration of the security processes of the development of the domestic market]. Scientific Herald of Kherson State University. Series "Economic Sciences" [Naukovyy visnyk Khersons'koho derzhavnoho universytetu. Seriya "Ekonomichni nauky"]. no. 27, pp. 85–88.

8. Kutsyk, P.O., Vasyl'tsiv, T. H. (2016) Teoretyko-metodychni zasady ta prykladni mekhanizmy derzhavnoho rehulyuvannya rozvytku vnutrishn'oyi torhivli [theoretical and methodical principles and applied mechanisms of state regulation of the development of domestic trade]. Lviv: LTEU. (in Ukrainian).

Strategic priorities and expected results of state regulation of the investment process in the market of IT services

Kutsyk P.O.

PhD (Economics), Professor, Rector,
Honored Science and Technology Worker of Ukraine,
Lviv University of Trade and Economics

Protsykevych A.I.

Postgraduate Student,
Lviv University of Trade and Economics

Effective state regulation of the investment process in the market of IT services should be of an economic nature and should primarily be directed towards the achievement of such a strategic goal as the creation of a quality investment environment in the information technology sector. Appropriate criteria have been developed to enable the assessment of the quality of such a medium. This is the acceptability of financial and economic results, the presence of trends and preconditions for development, the security of the investment process, the protection of investments and their results, the availability of strategic planning system, the development of the business environment, etc.

Accordingly, their provision requires the implementation of such strategic objectives of state regulation as shadowing and legalization of financial and economic activity of IT market players, their institutional and legal relations with the subjects of the internal and external environment, increase in the number of medium and large enterprises of the IT sphere; devel-

opment of information society and digital economy, stimulating the demand of the business sector for IT services, distribution of the e-government system and ad-services; institutionalization of the institution of the ombudsman to protect the interests of investors, the formation of elements of the infrastructure of investment security, strengthening of liability for violations of legislation in the field of investment activity, in particular as regards regulatory and administrative barriers, unlawful actions with property rights; Implementation of the strategic and ongoing planning and monitoring system for the IT sector and IT services market at the central and local levels, by sectors of the IT sector and promising areas for the use of IT technologies and services; elimination of imbalances and establishment of a complete system of elements of the business environment on the IT market; creation of an online information system for registration and monitoring of the status of implementation of investment projects in the IT sector and in the IT market.